

Nemzeti Társalkodó

KOLOZSVÁRT

—
28-ik szám.

PÉNTEKEN.

—
Jun. 7én.

1

8

4

4.

Tartalom: Párisi életképek. Naplótöredékek. III.
Pór idve. Tavaszkezedetén.

PÁRISI ÉLETKÉPEK.

Páris az ő anyagi és szellemi végetlen kincseivel, természeti 's erkölcsi ellentéteivel, sajátosságai- és tulságaival, magos miveltése 's polgárisodása fény- és árnyaioldalával, mely a' világon seholt olly élesen kijelzett alakban nem tűnik szembe mint itten, egész a' legesekélyebb, legapróbb részletekig, minden tekintetben rendkívüli érdekességű. Frankhon fővárosa, annak, ki az emberi szivet tévedései, szenvedelmei és vétkeivel, erényes és magosra törő indulataival, mire csak halandó képes, szigoru erénybölcs vagy mély lélekbuvár szempontjából bár, akarja észlelni, egy kiapadhatlan kútforrás. De a' kíváncsira, a' csupán változatosság, elszóródás, mulatság után vágyóra nézve is egy kimerithetetlen aranybánya e' város. Az élet itt mindennap, sőt minden perczen olly újnak, olly sokoldalunak mutatkozik, a' szomorú és vig elem olly csudavegyülete az, hogy a' bár csekély szellem és kedélylyel felruházott észlelő nem tudja nevensen-e vagy sirjon; most bámolni, elálmélnodni, majd utálatra gerjedni, visszaborzadnia kell neki, midőn a' köznapi élet ezer-

sző jeleneteinél az ember szellemi és erkölcsi belsejét veszi szemügyre.

Az érdekek, szenvedelmek, 's mi csak a' tömeg és egyesek kedélyét eltöltheti, 's mozgása hozhatja, sokkal nagyobb erővel, heveséggel nyilatkoznak itt mint egyebütt. — A' könnyed veralkatu heves franczia, ha egyszer valamely eszme, indulat vagy törekvés megfogadta, átengedi magát minden hideg számítás nélkül, legmélyebb önmegadással a' lelkét lefoglaló, izgató erőnek, ha nem is mindig kitartólag, csakugyan hosszabb vagy rövidebb ideig. Valami aztán lelke illy állapotjában gátolólag segültségjébe, törekedik ő mindazt félremozdítani, leverni, megsemmisíteni. E' nagyobbarátk szenvedélyesség 's a' villámgyorsaság, mellyel az lángra gerjedhet, a' legerősb hussal volt a' francziák politikai, polgári és iazi életviszonyaira. A' legfontosabb, eredménydusabb cselekvések gyakorta nem egyek, mint pillanati fellobbanás munkái.

Nem egy ember a' részvékenység, a' nagyalkúság indulatjától egy perczig félhevülve, a' gnesemb tényre, a' legbátrabb feláldozásra képes, holott erkölcsi jelleme koránsem jognna fel minket róla illyszerüt csak fel is tennünk. Egy másik tigrissé, szörnyeteggé vák egy erős felindulás pillanatában. Az életnek e' sebes, ingerlékeny érverése kiterjed a' mindennapi élet legközebb, legparányibb jele-

netéig, 's ez az, mi az itteni létre nagy részint bélyegző vonásait rányomja, mi a párisi életet olly sajátságosra, olly zajossá, rendkívüli eseményekben olly dussá teszi.

Egy igen szeretetreméltó jellemvonása a párisi, 's általában a francia népnek, az ő gyermekek iránti szeretete. Midőn a gyermekek szeretését említjük, nem a valódi szülői szeretet van szemünk előtt, melly értelmes utánlátás, czélszerűen vitt nevelés által jelenkezik, hanem csak, millyszerevény alakban tűnik fel e' szeretet a közéletben, milly nyájas jelenetekre és föllépésekre ad az itten alkalmat.

A' francia véralkat bizonyos tekintetben a' gyermekihez sokban hasonló. A' francia közelebb áll a' gyermekhez, mint életkor, testi fejlettség, tapasztalások sat. szinleg megengedhetnek. 'S ez vonza őt annyira a' gyermekekhez, ez teszi őt olly kellemessé előttük. A' párisi kedélye, midőn semmi szenvedély vagy rossz hajlam nem foglalta el, vidor, szives, társalgó, mindenütt változatosság és gyönyörhajhászó, 's ezeket csekélységekben is kereső, és fellelő, ha kívánatosb tárgyakkal nem elégíthetné ki vágyait. Azért olly kedvesek ezek a' parányi emberek az ő kellemes vidámságukkal, szünteleni jókedvükkel, a' hol csak velök találkozik és összelegyedhetik. A' legszeretetreméltóbb szivességgel bocsátkozik hozzájuk, nyájaskodik velök és czirógatja, tréfálkozik és játékaikban részt veszen. Itt meg kell jegyezmem, hogy a' kicsi párisiak nagy részint igen kedves teremtmények is. Sehhol sem láttam olly sok, szép, bájos gyermeket mint itt. Testi tökélyeikhez járul még az ő parányi lelkök bájos szépsége, melly a' legingertőbb kellemet hozza létre. Rendkívül fürgék, virgonczak, merészek, félni nem tudók a' nagykoruakkal társalgásban. 'S korán derengő értelmességök gyakran parányi, szellemet és elmeelt mutató feleletek és megjegyzésekben nyilvánul, mellyek nem ritkán nagyon meglepők és mulattatók.

Ez a' gyermekek iránti vonzalom, ez a' velök társalogni szerető indulat pedig nem kiválólag jellemzi az alsó és közép osztályakat, kiknél e' nyájasság kised embertársink iránt mindenütt feltalálható, mert a' szegénynek, a' tudatlannak gyakran nem marad semmi egyéb ártatlan öröme élvezet mint a' szülői szeretet,—hanem a' gazdag, ki szellemi, vagy

polgári jelességénél fogva a' társadalmi rend fensőbb lépcsőire jutott fel, nem tartja meg-alázónak a' kised valóságokhoz leereszkedni, szeszélyeik és vágyaik szerint tenni, velök ényellegni és játszani. 'S ez az, mit a' francziákon valami sajátságosnak kell tartanunk, 's illy fokon nem igen található más országban, 's rendkívül szembeötlő volna nálunk és a' férfiu komolysággal egybeférhetlenné tetszenék, ha előkelő egyén közhelyeken, hol csak a' finom mivel világ gyülekezik össze, gyermekeivel akarna foglalkozni, mint itt olly gyakran történni szokott.

A' Tuillériák kertje Párisban legszebb minden kertek közt, igazi aristocrata testvérei sorában. De a' mennyire kiválik a' többi közül csin és pompa tekintetében, szintolly fényessé teszi e' parkot a' társaság, melly látogatni szokta. Itt sétálnak a' francia státusférfiak, ide jön mulatni minden nevezetessége Parisnak, gazdag pénzváltók, híres könyvszerzők, művészek sat. Ott pihen meg Páris valamennyi szép hölgye legszebb legdusabb ékében a' sűrű lombosított gesztenyefák árnyában, 's szemléli és bírálja az elmenőket. Szóval, itt van gyűlpontja a' szépség, illedék- és fényezésnek. 'S mi e' szabatos grandezza-élet közé még némi mozgást, némi változatot hoz, az a' főbb osztályok gyermekei kik itten is, felügyelői gond alatt, egybegyűlnek. Játék, 's apróbb testgyakorlatokkal mulatja magát e' virgoncz fiatalság 's a' legszendőbb fiukat, leggyönyörűbb lánykakat láthatni köztök. E' kised társaság közé vegyülnek néha a' legfinomabb urak, legméltoságosb férfiak, együtt játsznak velök, vagy ott állják körül a' játszó csoportokat, szivök egész örömeivel csügven a' gyermeki dévajságokon. Ott láthatstalan egy királyi ügyvédet, ki délelőtt a' büntető igazság nevében szigoru méltósággal emelte szavát, 's egy gonosztevőt, egy tolvajbandát tartalomdús szónoklottal fogott per alá, most miként fut verset fiacskájával vagy nagyokat ugrik hogy a' kótyára hajtott lapdát kifogja. Amott szalad el egy férfiu, ki mély tudományossága által europai hirre tett szert, karika ütessel foglalkozva 's egy kedves kis teremtés mint csak erejétől kitelik, siet utána, szép fürtei szanaszét röpkedve a' légben. Itt ingatja talán ép egy világhírű admirál a' kötelkét, mellyen egy pár igéző kellemü lányka ugrándoz keresztül, hogy csinos

kis lábacskaik a' földszinét is alig látszanak érinteni. Illy és hason jeleneteket mindenütt láthatni a' királyi kertben 's az ide gyülekező válogatott társaság között, és ki sem találja mindezt szembeötlőnek, sőt részvét és gyönyörködéssel kíséri minden szem.

Az alsó néposztálynál a' szülői szeretet olly igen megillető jeleneteit le lehetni mindennütt a' közéletben. Gyakran látni a' párisi utszákon szegény kézmives sorsu apákat, kik, a' nap terhét és hevét, a' szó legszorosb értelmében hordozván, esti órákban, magzatjait karjaikba véve, sétálnak; vagy másokat, kik a' ház ajtajában ülnek egy padon vagy kövön, 's kisdedeikkel játszanak 's enyelegnek. Különösen nyaratt szép vasárnapi délutánokon nyilatkozik legszembetűnőbbben sok szegény párisiak hajlama, saját családjuk közepette mulatozni és időt tölteni. Akkor láthatni mint vonulnak el számos családi karavánokban a' város minden kapui felé. Amott húz egy kis targoncztát egy boldog apa két három ivadékkal megterhelvét, 's az anya segíti a' drága terük szállítását hátul taszitva. Itt viszi egy szerető férj páros életének legujabb gyümölcsét, 's az édes anya ballagdal mögötte, nem sokat különbözve egy vén kötélös tyuktól, mert mindenfelől pislenei csipegnek és sűrögnek körül, mintegy szárnyai alatt. Illy és több hason alkalommal rendkívüli szeretetet, béketűrést 's fáradhatlanságot mutatnak a' férfiak, midőn az illyes járdalásokkal egybekötött terhesebb részt örömezt veszik magukra, 's édes feleiket vele megkímélik. Valljon ez csupán gyermekeik iránti szeretetből vagy a' nők iránti udvariasságból történik, meghatározni nem lehet; de csak nem általános azon észrevétel, hogy a' köznépbeli férfiek éppen nem tartják valami megalázonak magukra nézve, gyermekeiket bár hol és mikor karjaikba venni 's— a' legszebb vasárnapi öltözetben is — a' városon keresztül 's huzomos séták alatt hordozni, mialat minden baj és gond nélkül mennek mellettök nejeik.

Azonban azt hozni ki az eddigi közlésményekből, mikép e' gyermekek iránti szeretet és vonzalomnak már üdvös befolyással kell lenni a' nevelésre, igen is merész következtetés volna, mert mi a' házi nevelést rízi, az itten még a' felsőbb osztályokban is, nagyon el van hanyagolva, 's a' nép nagy

részének vadon felnövést nevelésnek éppen nem mondhatni. E' rosznak, melly nem keveset tesz a' párisi népesség erkölcsi sülyedésére, alapját részint, többnemű a' párisi életnek sajátságos állapotok—viszonyokban, részint a' francziák jellemében, természeti kedélyében kell azt keresni.

A' közép és felsőbb osztálybeli apák és anyák keveset vagy éppen mit sem foglalkoznak a' neveléssel. Mihelyt a' gyermekek futkosni és beszélni tudnak, az ápolónő kezei közül kinöttek, mindjárt egy intézetbe adják, hol évekig maradnak, míg a' polgári életbe lépnek 's ez egész időszak alatt legtöbbször alig látják szüleiket egyszer vagy kétszer évente. A' szülők pedig, kik kéntelenek kézimunkájok után élni, — 's ollyan nem kevés van a' temérdek számú munkások között — általában élelmök keresésével annyira elfoglalvák, hogy semmi egyébire nincs idejük gondolni, sem magukra sem gyermekeikre nézve. Egész hetedszaka, jóreggeltől fogva egész késő estig tart a' munka, ritkán véve ki egy vasárnapi délutánt. A' népesség ezen része nagyobbára rendkívül tudatlan. Semmiről sincs a' munkások sokkalta nagyobb részének fogalma mint a' mi önmesterségét illeti; minden egyéb iránt teljességgel idegen és egykedvű. Azért nőnek fel a' fiak általában szintolly tudatlanul mint atyáik. A' párisi közember világért sem vetné magát egy iskolai kényszerítő törvénynek alája. Ö gyermekeit iskolába küldi, ha neki jónak és szükségesnek tetszik, de magát arra kényszeríteni nem hagyná senkitől. Hogy illy állapotnál a' nevelés parlagi legyen, világos. De van még egy körülmény, melly nem kevésbé terhesíti a' roszat, mi még kiváltképen említést érdemel. A' közrendű anyák tudillik gyöngédek és óvakodók gyermekeik körül, valamig ezek még egészen tehetlenek önmagukkal, 's a' legzsengébb korban vannak. De mihelyt egy kissé fejlődik a' kisdedek eszmélete, valamennyire járhatnak elé 's hátra, és beszélni tudnak, legott fordulást vesz a' legtöbb anyák bánásmódja, 's durvák és érzéketlenek lesznek nevelvényeik iránt. Minduntalan szidás és verés, gyakran kebellázasztó méltatlankodás a' legkisebb vétség, legcsekélyebb hibáért rendszerint a' büntetések, miket a' szegény teremtéseknek szenvedniök kell. Minden ápolás és tisztaság elhanyaglása, ollykor

a' legelső szükségesekek hiánya jutott sorsaul egy illeten lényecskének, ugy hogy méltán nevezhetné. Jóbbalszületését első nyomoruságának. E' nőknek forró szenvedélyes véralkatuk nem enged elég béketürést a' gyermeki kor csin talanságai es hibái iránt, az apák rendszerint nem sokkal jobbak az anyáknál. Kicsinke gyermekeikhez gyöngédek és nyájasok, a' nagyobbokhoz durvak és kegyetlenek lesznek. Események, mint a' következő, nem ritka jelenet. Egy kézmives mintegy tizenhárom éves fiát inas] gyanánt segédül tartá. Munkája mellett nyílt utcán valamit nem csinála az apja tetszése szerint, 's a' dühös apa egy vas szerszámmal ugy üte a' gyermeknek karjára, hogy egy ütéré szétszakadt. A' szegény fiu összerogyott. 's a' derék apa ott hagyta. És sokáig állá körül borzadva a' néptömeg a' vérpocsolyát, mellyből a' gyermeket felemelve és haldokolva elvitték vala.

Illy karban áll a' párisi népség nagy részének nevelése 's illy boruteljes soknak azon életkora, mellyet az ártatlanság, gond nélküliség 's öröm korának neveznek. Deminél inkább fejlődnek testi és lelki erőik, annál inkább átlátják kinzó zsarnokaik vadságát, annál inkább nő irántoki hidegségök és gyűlölésök 's mihelyt csak engedi koruk és erejük, odahagyják a' komorarczu tűzhelyet, hogy maguk segéljenek magukon, 's ritkán vagy soha sem tudakozódnak azok után kiktől az életet vették. Az elhagyott szülék pedig rendszerint panaszkodnak, midőn hanyatló kor vagy más körülmények a' szülöttjeik iránti epedést felköltik, ezeknek hálátlansága, romlottsága 's gyermeki szeretetök hiánya miatt. Azonban e' gyermekek, férfiakká és apákká levén, tulajdon sarjaikkal szintugy bának, mint egykor szüléik bántak volt velök. 'S tán az olly korán és huzamosan tapasztalt durvaságok fanyaríták el kedélyét némellynek annyira, hogy gonosztetteik első csiráját szerencsétlen nevelésökben lehetne keresni.

(Vége következik).

Naplótöredékek.

III.

Helgoland, august. 23án 1843.

Hamburgtól az Elbe torkolatjáig kellemb a' hajózás, mint felül rajta. Az Elbe

ugyan is itt, mint minden nagyobb, a' közlekedésre felhasznált folyó, nem országuthoz de egy népes város legjárottabb utcájához hasonlít, hol ha egyébben nem is, a' különböző rangu és koru elmenők ezerszinezetü arczvonásaikon és sajátságaikon minden esetre elmulathatni. Ezen utca gőzfüstös, könnyen lépő urficskái a' magas keményü gőzösök, mellyek itten nagy mennyiségben surrannak el egymás mellett, ifjabb 's korosabb hölgyei a' vitorlakkal és lobogókkal felkendődött kisebb nagyobb hajók, a' Jölle könnyü csolnokon kezdve az Ewernek nevezett hosszú orru nászád's a' nehéz, három árboczos kereskedő-hajóig, melly vitorla-köntösében magát még jól bíró, de elvastagodott családanyaként lépdel felfelé, vagy siet alá több apróbb hajók — mintegy gyermekeinek — kíséretében. E' népes utcán mindenki lelhét magának tárgyat a' báméskodásra. Van a' hajófedelzeten, ki a' kellemetesen elvonuló jobb parti dombosor izletes, erdő-övedzte villáira figyeltet, 's édesen ábrándozik az ott-lakhatás szépségei és élvezei felől; ennek a' mind inkább szélesedő Elbe tűnik szemébe, mellyen a' hajóút irány a' számos zátonyok kikerülhetése tekintetéből, jobbra fehér, balra fekete, a' víz felületén libegő tonnakkal van megjegyezve, 's melly talán azért terjeszti mind nagyobb és nagyobb mederbe vizét, hogy az ember apránként készítették elő a' nagyszerü tenger legelső megpillantására; amazok a' népes utca mellettök elsiető matronaival coqueteréznek, köszönvén az ismeretlen elmenőnek, 's kendőjüket szüntelen lobogtatván a' már megszerte haladt felé.

A' tárgy, mi engem részeltete csendes, de nem olly hirtelen ellengő örömben, magán a' hajón vala: az W a t t sötét szobrocskája volt, melly a' cajute-ben egyetlen butor gyanánt diszelge.

Nekem különösen jól esik, midőn az érdemnek bár milly kicsiny méltatását látom, midőn az erényt bár milly parányi jelben megörökítve szemlélem, nem azért mintha az illeten jelekben az érdem, vagy erény szerzőjét megjutalmaztatva vélném, mert nem lehetek azon hiedelemben mikép éjjel óráiban a' deréknek szelleme megjelenik emlék jele körül, 's lelkét — mivel nevét fennmaradottak szemléli — édes öröm érzése futja keresz-

túl; de jól esik azért, mert egy illyféle jelen tanuját látom annak, mikép itt egy kötelesség van betöltve, melly nem egyéb mint a' hon 's emberiség ügyében magokat érdemesítették emléket szentül megőrizni, 's nevét tiszteletben fenntartani. Kosciusko emlékdombja, Luther szobra mellett érzem fellázadt kebellem fognék állani, 's ha szigorun számot vetnék magammal az érzemény kutféje iránt, észre fognam venni mikép az nem azért támadott mintha azon emlékeket a' jelesek érdemdjának tekinteném, de bennök egy nem kicsikort, törvényesen nem is követelhető de még is szent tartozást látnék lefizetve, egy nemzedék hálája állana előttem látható külsőt öltve magára, egy nemzet érzetfolyamának halálán hullámdalát, 's az érzemény, melly szívemből megered, nem egyéb egy kis érnél, melly a' nagy folyamból kiszakadva keblemen vette utját keresztül 's valamivel megszorodva ismét visszatér egyesülendő a' nagy folyó habjaival.

És Watt, a' gőzgép lángelméjű mestere szoborkájának megpillantásakor is illy kutfőből merítém örömemet, mert ő azon férfiak egyike, kik nem csupán nemzetök, de minden nemzetbeliek, az emberiség tiszteletét és háláját igénylik. De Caus Salamon-on 's Papin-on kezdve, kiket ugy lehet tekinteni mint a' gőzgép legegységibb eszméjének megadóit — számosan folytak ugyan be annak előállítására; azonban legfontosabb és tetemesb találmányok és javítások rajta, olyak mellyek által képessé lön jelen tőkélyét elérni, Watt éleselméje által eszközöltettek. 'S hol állhatna alkalmasb és méltóbb helyen egy reá emlékeztető jelescke, mint éppen gőzhajón, melly minden nemzetbeliek gyűlhelye szokott lenni, 's melly ezen bámulandó találmány által ragadtatva a' folyó hullámaival szembe úszik; tengeren szélcsendben szél ellenében akadálytalan folytatja utját 's a' vihar és vész dühöngéseit szünteti.

Az Elbe torkolatjánál elhagyván Cuxhaven városkát kikötő — tengeri fürdő — és fénytornyával, a' víz színe csak hamar változni kezd, az eddig sárga színzöldeskébe megy át, a' hajó megváltoztatván sima haladását hintázó rengésbe hozatik; ezek 's egy balra elhagyott veres tonna hirdetéek, mikép már a' nyílt tengeren hajózunk. Én elhagyván a'

nevetgélő társaságot, 's magamba szállván, a' fedelezet karzatfájára döltem kinézni a' végletlen messzeségbe, éldelendő a' látomás gyönyörét, mit a' nagyszerű tenger első megpillantásakor előre sejték, mire — mint álmaim egyikére — régóta vágyakoztam.

A' partok tünekezni kezdettek, csupán a' magasb ellenparti dombok valának még láthatók, mellyeken lomb és levél egy egészé egyesülvén, meghajlott lapot alkotának, mit én a' távolból zöld kendőnek gondolék, melyet egy régi ismerősöm, a' száraz, lobogtata felém, bucsújelül a' tőle elszakadónak. Már a' kendő lobogása is megszűnt a' háttérben. Még csak az alig kivehető oldalpartokról egy egy magasb torony hegyes csuca vala jobban látható 's ezt én fenyegető ujjnak gondolám, ismerősöm fenyegető ujjának, mintha általa mondani akará: ez uj szépségek gyönyörében nehogy elfeledj engem régi ismerősöd, emlékezz hogy volt rajtam, mit felségesnek nevezél, miben bensőleg gyönyörködél, emlékezz a' kárpátok nagyszerűn meredő ormaira, a' bérczes hon völgyeire, hol rózsát, ibolyát 's ezer nemű szépséget mutaték fel 'neked örömedül. E' fenyegető ujj is elenyészett. A' hajót minden oldalról mérhetlen vízcák árja környezé, a' tekintetet köröskörül csak maga az ég akasztá meg, melly a' távolban emelkedő fellegek ezer árnyéklatu színeivel gyönyörűen festett boltozatként borult a' temérdek víztányérra.

Elbájoltan tekinték a' roppant messzeségbe 's egyelőre hoszason kétkedém, ha valljon nem álom-e a' felséges látomás, ha valljon a' hajó nem bölcső-e, mellyben álomba rengettetem, 's a' szellő miatt támadott hullámok csengése nem bölcsődal-e, melly behangzik az álom képei közé azokat hájolóbbakká varázslendő. Minden olly álomszínű volt. Egyfelől a' láthatár szélénél a' dalolva meginduló hullámok fényes fehér színe, azt hiteté el az emberrel, miként ott egy haldokló hatyu-seregszodogál az utólszor fellobogó életinger képét dalban szétömlesztő; vagy ugy tetszik hogy lengő angyalok serege szállott le játszadozni, mert hiszen az ég olly közel van a' láthatár széléhez, ugy tetszik mikép ott csak egy lépést kell tennünk hogy a' mennyben lehessünk, 's viszont a' mennylakóknak csak egy lépést kell tenniök, hogy a' föld gyermekei közé vegyüljenek. Más felől a' lát-

határnak ezzel átellenben levő oldalán nem a' puszta képzelet, de a' valóság legelevenebb színeivel vala előmbe rajzolva Hugó Victor-nak egy felséges képe, mire emlékezmem felette jól esett.

Comme ce grand lion dont Daniel fut l' hôte,
L' océan par moments abaissait sa voix haute;
Et moi je croyais voir, vers le couchant en feu,
Sur sa crinière d' or passer la main de Dieu.

A' tenger veresre festett hullámai- és fellegeivel az arany sörényű orosz lány vala, melly mintha Dániel vendégül hozzászállított volna—néha néha lecsendesíté hangos szavát. 'S érzésem 's képzelőerőm akkori felnyergelt állapotában mem kelle megerőltetni magam hogy—mint a' vers mondja — az orosz lány arany sörénye között isten kezét is látni véljem.

Éber álmadozásomból egy ifju felvere, kivel az uton ismerkedém meg, figyelmeztetvén a' hajón 's különösen a' nők között keletkező aggályra, mit a' tengeri betegségtől félelem idéze elő, mert a' szellő már szellé erősödött, 's az egy ideig lenyugodva volt orosz lány hatalmasan tombolni kezdé, 's a' hajó kellemetlenné vált rengetésben részesítettett. Ki csak férhetett a' hajó közepe táján választá helyet, mint a' hol legcsekélyebb a' hajó ingása. Eleinte tréfák, elménczkedés- és nevetéssel törekvének, különösen a' nők a' betegség félelmét eltakarni, mi azonban többeknél csak olly formán sikerült mint a' strucz-nak maga elrejtése, midőn homokba ütvén fejét magát egészen elfedettnek véli—'s ezen erőltetett elménczkedés, és kicsikort nevetés kevés időre még magasb fokra emelkedett, midőn értésökre esett, hogy az első beteg egy férju, 's látták hogy viszik az e' betegséghez szükségesképen hozzá tartozó medenczét. Azonban csak hamar lecsendesült a' hangos nevetés, a' közkedv enyészni, az arczok halványulni kezdettek, mig nem nagy szüksége álla be a' medenczéknek, ugy hogy már nem is egyenként hozattak, de egy egész csomóval rakatott le, honnan vehetne, kit a' betegség megkörnyékezett. Csakugyan még a' már beteg hölgyek is, mint az alvó lámpa ollykor ollykor felpislog—egyszer még hangosan felnevetének, midőn látnak hogy a' férfiak között egy berlini orosz lány a' második, ki fenhangon dicsekvék mikép ő nem fog a' rettegett ellenség által meghódítani.

Még egyszer különváltam tovább élde-lendő a' látomás édességét, de csak hamar vánkos után kelle széttekintennem, mert érzem hogy ezen édességnek is fulánkja van.

Már három órai tengeri útban elkaphatni a' nevérol közönségesen ismert tengeri betegséget, 's rendesen elkapja azt, minden először utazó. Négy órányi idő eltelte után—hogy az Elbe torkolatját elhagytuk—addig egészséges élet- 's örömtől zsibongó hajónk kórházzá lön, hol csupán elalélt betegek nyögése hallható, sáppadt arczok, 's kintől alig ismerhetővé torzított ábrázatok szemlélhetők.

A' tenger, ezen a' geognosia tanítása szerint anyja a' szárazföldnek, következőleg nekünk föld gyermekeinek nagyanyánk, nem csinál egyebet, mint renget és hintáz minket unokáit; tán irántunki szerelme igen nagy, azért részeltet olly sok, végre ártalmassá váló ringatásban. Ugy tesz mint a' kényeztető szüle: addig tömi gyermekeit édességgel: mig az szegény édességgel együtt mindent kiadni kéntelen. A' tenger valóban kényeztető nagyanyánk.

Estve nyolcz óra tájban Helgoland szigetkétől néhány száz lépésnyire gőzösünk megállván, csolnakokon partra szállítatánk. Magához a' szigethez nem lehet közel férni sziklafokok és fővénytörlatok miatt. Midőn elaléltan a' könnyen átnézhető darabka földön szemléltém magam, 's érezném mikép a' rengetés megszűnt alattam, ugy tetszett mintha a' száraz megérezvén szenvedéseinket, karját a' tengeren által dugta 's egyik ujjá begyét a' vízből kiemelte volna, hogy rajta a' kárhuzatos elem körmei közül megmenekdjünk. A' parton legfőbb, sőt egyedüli gondom vala szállást és nyughelyet kaphatni.

Ma reggel visszaemlékezve a' tegnap eseményeire, csudálkozva kérdém magamtól, ugyan mikép lehet, hogy olly terhes rosszúlét után magam annyira jól érzem? 's noha többnyire, mindenkinek egy álmom ezen betegségben jót szokott tenni—mindazáltal hajlandó valék hinni mikép édes álmódásom üzé el rólam a' tengeri betegséget, mert hiszen ha — mint mondják — lehetek olly álmolátások mellyekben a' szívdobogása megszűnt, az életér verése megakadt, mért ne lehetnének ollyak is, mellyek által valamelly betegségből kigyógyulhatni? Álmomban az erdős hon lombkoszorus bércei között virágil-

latos völgyeiben járdaltam, oly csendes, oly néma vala minden körültem, csupán egy gondolat szólala meg szívemben mennyei zene gyanánt — a' gondolat hogy otthon vagyok, 's ezen csendből a' dagadó tenger zugása ébreszte fel. Midőn eszmélni kezdék hol- és hogy léteimről, kimondhatatlan édes hatással voltak a' még szemem előtt lebegő látomás képei, 's miután azok előlem elvonultak, úgy jött nekem mintha magukkal elvették volna a' rajtam többé nem talált rosztat is. A' tenger zugásánál még egyszer eszembe hozván édes álmomat, gondolám magamban: éppen illy jól fog esni egykoron, midőn bérczes házam valamely csendes szellő sem háborgatta völgyében egy bükk vagy hárs árnya közt elszenderedvén az ocean zugásáról álmodom.

Hogy felöltözködém, legelső teendőm vala a' tengerpartra menni, 's ott egészségesen eltekinteni a' végetlenség felett. Éppen tengerdagály volt, felséges vala a' megérkező hullámrendeket szemlélni, 's zugásukat hallgatni. Ezt nagyszerű zenének mondhatni, mely nem a' szívnek mozgatja meg hurjait, de a' lélekre van félelmesen magasztos hatással, majd a' szigetet indultam megkerülő, mely két egymástól megkülönböztethető részből áll. Egyik az Oberland legnagyobb magosságában a' tenger szine felett 185 lábnyira emelkedik, 's áll egy vörös fővény-sziklanemből; a' másik az Unterland-nak nevezett nem egyéb, mint a' tenger által az első mellé leülepített fővénytorlat; ebből amamba lépcsőzeten mehetni fel. A' felső részben találkozám egy helgolandi-val, ki — miután vele, minthogy ő is a' szigetet megkerülő szándékkal volt, szövetkezém — többféle kérdéseimre világosságot adott. A' szél nagy erővel indult meg, úgy hogy fővegem is magával ragadá, 's a' partokhoz verődött hullámok zugását magasra emelé, kérdém tőle: vész-e ez? mire ő válaszolá mikép koránt sem az; vészidején — úgy monda ő — nem lehet a' szigetet megkerülni, oly magas a' szélroham hogy a' magas szigetpartokra a' tengerből növény, szikla, 's egyéb romdarabok vettetnek fel 's megállani rajta lehetlen. — Elmondá hogy a' helgolandi egy évben 80—90szer is megkerüli a' szigetet megtekintendő ha valljon nem vetett-é a' tenger valami használni valót a' partra, 's hogy a' sziget lakóinak száma 4000 körül van, kik mindnyájan halászat és loczos-

kodással keresik élelmöket, mit a' korán beköszöntő télre az év több részeiben nagy szorgalommal kell beszerezniök, mert — úgy monda sajátságos kifejezéssel — télnak idején úgy élnek a' szigetben, mintha egy nagy, horgonyra vetett hajóba volnának zárva, melyet minden oldalról háborgó tenger övedz, 's honnan nincs remény a' szárazra menekülhetni. Kérdésemre, ha valljon van-e szegény ember közöttük — felelé: nem kevés számmal, mert a' nagyobb részből mindenkinek elég baja van önmagával, 's a' segély, mit másoknak nyujthat, nem lehet igen tetemes: a' gazdagabbak pedig másokra mit sem gondolván csak sajátjuk szaporításán fáradoznak. A' földön tán seholt sem egyesülnek annyi okok a' végre, hogy az emberek testvérileg öleljék egymást, mint éppen e' szigeten: már csak az is, miszerint a' négy ezrenyi embernek saját, a' földön seholt egyébütt nem beszélt nyelve van, elegendőleg erős kapcsa lehetne az egymáshoz ragaszkodásnak és szeretetnek; ezenfelül közelebb és távolabbi vérrokonságnál fogva is mindnyájan összetartoznak; egyesített karok erejére van szükségök, midőn igen sokszor életöket 's vagyonukat a' tenger hullamai ellen védeni kénytelenek 'stb. 'stbi — még sem alkotnak egy közláz népet, hol az erősbek megfeszített iparral dolgoznak, hogy az erőtlennek is kenyere lehessen; még is van nyomorult közöttük, ki kétségbeesve gondolkozik a' holnapi élelem megszerzésére iránt. Oh, az emberek mindenütt boldogabb sorsban osztoznának, ha önség 's köz iránti érdeklődés megfordított arányban foglalnának helyet az emberi szívben!

Helgoland sajátságos kis pont; a' szigetlakók szokása, nyelve, öltözete 'stb. a' szomszédos szárazról számos látogatókat vonz ide az év szebb részeiben. Fekvésének kellemes volta, egészséges, fris levegője, az északi tenger egyik nevezetesb tengeri fordójává tévék a' közelebbi években. A' nyári hónapokban számos fürdővendégektől látogattatik, kiktől a' szigetlakók tetemes nyereséget huznak. A' fürdőhely egy a' szigethez közel fekvő fővénytorlaton van, hová csolnakokon vitetnek át a' fürdeni szándékozók. A' fürdés a' nyílt tengerben történik; két kerekü talyigára épített kunyhóban az ember a' vízbe tolatik, mellyből lépcsőzeten a' tengerbe száll, ez a' fővénytorlat közelében seholt nem mély.

A' fürdő a' nyílt tengerről koronkint meg-
megérkező hullámsorok elébe áll, melly tes-
te körül elszaladván jó izü csapkodás—vagy
locsolásban részesül—s éppen ezen csapko-
dás volna nagy hasznu a' tengeri fürdők hasz-
nálatában. A' merészebb és szokottabb für-
dők a' magosan érkező hullámokon kereszt-
tül szoktak buvni.

A' természettudományok minden ágaiban lel-
hetni itten tárgyakat a' vizsgálódásra, min-
denek felett egy geolognak kedvező alkalmá
lehet a' vizrontóhatásával megismerkedni. Ki
a' szigetet körülhajózta, az élő példában szem-
lélheti, milly móddal folybe a' tenger a' föld
felülete változtatásában; mély öblök vannak
a' sziget meredek oldalaiba furva, mellyek fe-
lett a' föld leszakadó állapotban, leomlással
fenyeget. E' sziget évszázak, sőt évtizedekkel
is ezelőtt nagyobb kiterjedésű volt—távol a'
parttól mutatkozik azon vonal a' tengerben,
hol csak ötven évvel ezelőtt a' sziget határa
volt—a' tenger romboló befolyása alatt azon-
ban szüntelen kisebbedik, míg eljövend az i-
dő, mellyben alig leend néminyom róla ész-
revehető. Helgoland szüntelen apad, a' szom-
szédes fővénytorlat ellenben szüntelen növe-
kedik.

Még csak egy éjem van eltöltendő e' keskeny
határu sziklapartokon, holnap visszaindulok
a' continenshez, magammal vivén azon öntu-
datot, mikép e legközelebből lefolyt két
napom életem legemlékezetesb pontjai közé
tartozik. Rövid idő negyvennyolcz óra lefo-
lyása, mindazáltal elegendő vala arra miszerint
egy felséges tárgynak a' tengernek képe—
mintegy daguerreotyp-féle mütétellel—lelkem-
be rajzolódjék. Érzem miképen gyakorta meg-
tekintendem e' képet: midőn az életben a'
szenvedélyt látom az értelem ellen feltámod-
ni, előttem álland a' tenger háborgó hullámai-
val, 's a' felette változatlan színében a' hullá-
mok harcát mintegy békitni látszó éggel; ha
a' tökély végetlenségéről gondolkozom, előt-
tem álland a' tenger átnézhetlen messzesége;
ha harczmorajt, csatázást akarok előmbeidéz-
ni, a' tenger tomholására emlékezendem.

Mentovich Ferencz.

Pór idve.

Fanyar az ősz hives szele,
Am künn a' dolgos jókorán,
'S bajusza bár megfagy bele,
As, tur a' szőlő oldalán.

Őt isten átka megfogá
Még a' midőn teremtettet,
'S ha jön a' tél, ha jön a' nyár
Izzad véres verejtéket.

De estidőn ha visszatér,
Szökellve várja gyermeke,
Félig terült asztal elől;
Mosolyg reá piros neje.

Borából mellyért izzadott
Csók közt iszik az érkező,
S' a' hullt verejték nyomdokán
Szeméből könnyü tör elő.

E' köny örömmek könnyűe
Mit isten olly kevésnek ad,
'S mellyért olly édes hordani
Az életnek gondját baját.

Dózsa Daniel.

Tavasz kezdetén.

Megjött napod
Kedves tavasz!
De hallgatag,
'S derűtlen az.

Kis kertemben
Nincsen virág;
Bimbótan
A' rózsáig;

'S még fagyban áll
A' bájliget:
Ború fedi,
Mint keblemet;

'S ha bár felém
Tavasz pirul—
Öröm-virág
Még sem virul.

Hideg tavasz
Az én korom,
'S éltem kopár,
Mint bérce-órom!

[Urházy György.